

STUDERENDE SOM DELTAGERE I FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKTER

FORFATTER

Niels Anders Illemann Petersen,
lektor, læreruddannelsen, UCN

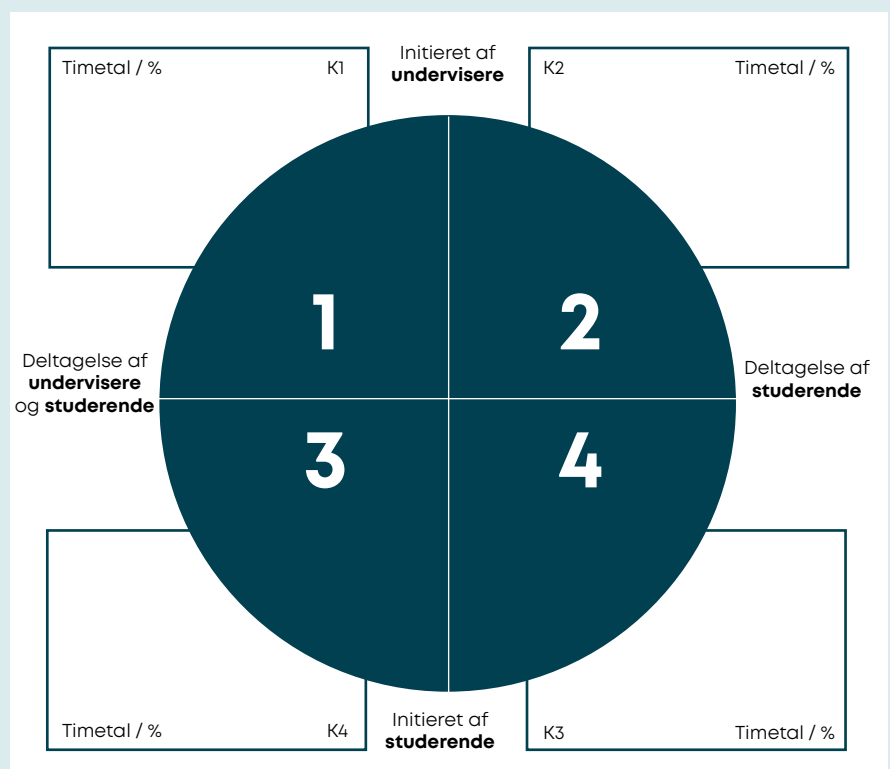
Forskings- og udviklingsarbejde på læreruddannelsen varetages normalt af forskere/læreruddannere. I Universitarium-projektet er tre studerende deltagere i en forsknings- og udviklingsgruppe på Professionshøjskolen UCN. De studerende bidrager i et samarbejde med forskere/læreruddannere i alle projektets faser. Samarbejdet kan, som supplement til den almindelige studieaktivitet, bidrage til de studerendes indsigt i anvendelse af lærerfaglig viden.

Figur 1: Studieaktivitetsmodellen. Særligt om kategori 3: "I denne kategori forventes den studerende at tage initiativet. Den studerende forventes aktivt at tage ansvar for at tilegne sig viden og færdigheder om faglige begreber, teorier, metoder og informations-søgning gennem selvstændig arbejdstilrettelæggelse alene eller i grupper" (UCN, u.å., s. 2).

INDLEDNING

Når man starter på en læreruddannelse, skal man til at lære, hvad det vil sige at være studerende. Ofte kommer man fra en identitet som gymnasieelev med en stor del klasserumsundervisning – en skoleform, hvor det selvstændige arbejde, der ligger ud over

undervisningen, er nøje rammesat af lærerne i form af læsestof samt klart definerede og tidsbegrænsede opgaver. På en læreruddannelse er der selvsagt også undervisning, men den studerendes arbejde med at udvikle kompetence til at være den professionelle lærer sker også på mange andre måder.

Studieaktivitetsmodellen, som på læreruddannelserne blev indført i 2013, skal tydeliggøre, hvad det vil sige at være studerende på et UC (Danske Professionshøjskoler, u.å.). Man forventer, at den studerende netop studerer, og i modellens kategori 3 er der fokus på selvstændige studieaktiviteter initieret af den studerende selv eller af med-studerende (se figur 1). Indholdet i de øvrige kategorier handler bl.a. om undervisning, gruppearbejde og vejledning (UCN, u.å.).

Som lærerstuderende arbejder man med at udvikle kompetence til at analysere og udvikle undervisningen på baggrund af sin lærerfaglige viden. Den professionelle lærer skal på baggrund af sin lærerfaglige viden kunne tage stilling og handle ud fra oplevelser og erfaringer i praksis (Rasch-Christensen, 2013). Ifølge Lindhart (2008), som har undersøgt strategier hos nyuddannede lærere, bruger den nyuddannede lærer dog ikke sin lærerfaglige viden i undervisningen. Det, som læreren tager med sig fra læreruddannelsen, er mere bestemt af læreruddannelsens praksis på læreruddannelsen end selve undervisningens indhold (Lindhart, 2007, s. 275; Hopmann, 1998).

Så hvordan kan man som lærerstuderende få mere fokus på anvendelse af uddannelsens lærerfaglige indhold i sin kommende praksis? Det er ikke artiklens mål at levere et færdigt svar, men at give et bud på, hvordan man gennem et praksisfællesskab med forskere/læreruddannere opnår, at lærerstuderende i højere grad lærer at anvende lærerfaglig viden.

I artiklen er der fokus på forsknings- og udviklingsarbejdet (FoU-arbejdet) omkring Universitarium som eksempel på et praksisfællesskab mellem UCN-forskere/læreruddannere og studerende. De tre studerende i denne artikel, som deltager i FoU-samarbejdet, Nanna Schandorf Stork, Maja Sloth Reedtz og Trille Bloch Blinkenberg Jessen,

er forfattere til andre artikler i dette nummer af Perspektiv. De to sidstnævnte færdiggjorde deres læreruddannelse sommeren 2018. Der er indhentet samtykke fra dem alle tre til at bruge deres navne i denne artikel.

For en nærmere beskrivelse af Universitarium henvises til artiklen "Universitarium og UCN" i dette nummer af Perspektiv (Stork & Elmose, 2019).

BAGGRUND

Ifølge den danske kvalifikationsramme for livslang læring (Undervisningsministeriet, 2009) forventes de studerende bl.a. at have følgende kompetencer:

"Skal kunne håndtere komplekse og udviklingsorienterede situationer i studie- eller arbejdssammenhænge.

Skal selvstændigt kunne indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde med en professionel tilgang.

Skal kunne identificere egne læringsbehov og strukturere egen læring i forskellige læringsmiljøer."

(Undervisningsministeriet, 2009, s. 3).

Ifølge den strategiske rammekontrakt mellem UCN og uddannelses- og forskningsministeren er der en ambition om øget omsætning af FoU-viden i undervisningen (UCN,

2018). Læreruddannelsens, heriblandt UCN's, fokus på sammenhæng mellem undervisning og FoU-arbejde har udviklet sig gennem mange år. Gennem de sidste 50 år er der således sket en akademisering af læreruddannelsen (Holm-Larsen, 2012). Siden læreruddannelsesloven fra 1966 har der været stillet krav til læreruddannernes uddannelsesmæssige baggrund, og fra midten af 1990'erne har det været reglen, at læreruddannere på læreruddannelsen skal gennemføre en adjunktperiode, der afsluttes med en lektorbedømmelse (Arstorp, 2012). Med lukningen af Danmarks Lærerhøjskole i år 2000 har læreruddannelserne desuden haft som opgave at arbejde med forskning og udvikling i tilknytning til skolens praksis (Arstorp, 2012). Udviklingen i læreruddannelsen afspejles også i de studerendes professionsbachelorprojekt. I læreruddannelsen fra 1997 fyldte bachelorprojektet 9 ECTS-point, mens projektet i læreruddannelsen fra 2006 var vokset til 10 ECTS-point (Arstorp, 2012). Siden 2006 har der været krav om, at projektet skrives med udgangspunkt i en konkret empirisk problemstilling med inddragelse af viden fra FoU-arbejde inden for grundskoleområdet (UCN, 2012).

Der er således fokus på at inddrage folkeskolens praksis og analyse af folkeskolens praksis i læreruddannelsen, både for læreruddannere og studerende. Men ifølge Lindhart (2007, s. 276) er den studerendes deltagelse i læreruddannelsen afhængig af oplevelsen af relevans i forhold til den praksis, man forestiller sig, f.eks. ud fra observationer, man har gjort sig, når man selv har modtaget undervisning som elev i folkeskolen. Hvis den studerende ikke kan se en sammenhæng mellem læreruddannelsen og praksis, bliver deltagelsen fra den studerende kun med henblik på eksamen, og uddannelsen får dermed ikke betydning i den

studerendes kommende praksis, som nævnt i indledningen.

Emne: Universitarium-projektet

De lærerstuderende fra UCN, som deltager i FoU-projektet, blev i første omgang inddraget som formidlere på Universitarium som et kompetencegivende fritidsjob, der især kan være relevant i forhold til at få erfaring med eksterne læringsmiljøer og undervisning i naturfaglige temaer. Tre af de deltagende studerende fik desuden mulighed for at bruge erfaringerne fra arbejdet på Universitarium i deres læreruddannelse via deltagelse i FoU-projektet. To af dem, Maja Sloth Reedtz og Trille Jessen, der afsluttede læreruddannelsen sommeren 2018, valgte at bruge Universitarium som fokus i deres professionsbachelorprojekt sideløbende med deltagelse i FoU-projektet. Nanna Schandorf Stork er alene deltagende i FoU-projektet. Hun har endnu ikke skrevet bachelor, da hun afslutter læreruddannelsen sommeren 2019.

I perioden fra december 2017 til september 2018 har FoU-gruppen arbejdet med empiriindsamling, som har bestået af observation af formidling på Universitarium, fokusgruppeinterviews med elever, interviews med lærere samt transkription af interviews. Desuden har arbejdet bestået i behandling af data, som omfatter udvælgelse og diskussion af relevant teori samt dataanalyse, og udarbejdelse af artikler (Jessen et al., 2019). I alle projektets faser har forskere/læreruddannere og studerende fordelt opgaverne mellem sig, således at alle deltagere har arbejdet med og bidraget til alle projektets faser. Således har studerende og forskere/læreruddannere indgået i et ligeværdigt samarbejde.

ANALYSE

Ifølge Lindhart (2007, s. 273) søger studerende selv sammenhænge, der opfylder behovet, som de ser

det, for at lære at blive lærer. Universitarium er, som beskrevet i artiklen "Universitarium og UCN" i dette nummer af Perspektiv, et eksternt naturfagligt læringsmiljø, der især benyttes af grundskolens 5.-9.-klasser (Stork & Elmoose, 2019). Derfor er Universitarium et relevant og meningsfuldt fritidsjob for en lærerstuderende med naturfag som undervisningsfag. Majas opfattelse af selve arbejdet i Universitarium ses i følgende citat, der også afspejler, at arbejdet har haft betydning for valg af problemstilling i bachelorprojektet: "Jeg ville skrive om noget, jeg kunne blive klogere på og bruge i egen fremtidig undervisning. Jeg elskede mit arbejde i Universitarium og ville gerne gøre det endnu bedre" (Maja Sloth Reedtz, e-mail, 13. december, 2018). Deltagelse i FoU-projektet sideløbende med fritidsjobbet og arbejdet på Universitarium tager derfor fat der, hvor Maja i forvejen kan se en mening i forhold til lærerjobbet.

Hvordan de studerende er blevet deltagere i FoU-projektet, er ikke entydigt, men må skyldes, at de er vurderet kompetente af forskerne/læreruddannerne i gruppen, som i første omgang udgjorde praksisfællesskabet omkring projektet. Ifølge Wenger (2004, s. 161) er det praksisfællesskabet, der afgør, om man er en kompetent deltager. Man udvikler sin deltageridentitet gennem deltagerrelationerne, og identiteten har betydning for muligheden for kompetent deltagelse i praksisfællesskabet (Wenger, 2004, s. 71). Forskere/læreruddannerne har i forvejen kendskab til de studerende, især via deres lærerstudie: "Der spurgte hun mig, om jeg kunne være interesseret i at arbejde sammen med jer, da I skulle til at lave noget forskningsarbejde omkring noget af det, som jeg var interesseret i, altså f.eks. motivation og interesse i naturfag" (Trille Bloch Blinkenberg Jessen, e-mail, 13. december, 2018). Kendskabet til de

studerende stammer også fra deres arbejde på Universitarium og for Majas og Trilles vedkommende fra vejledning på bachelorprojektet: "Måske var det noget med, at både Trille og jeg skrev BA om Universitarium og derfor havde en masse viden om emnet, som vi kunne bidrage med. Jeg husker ikke, om vi blev direkte spurgt, eller hvordan det foregik. Pludselig var vi bare med" (Maja Sloth Reedtz, e-mail, 13. december, 2018).

Når deltagerne i et praksisfællesskab taler sammen, skriver sammen og i det hele taget kommunikerer med hinanden, skabes mening i en meningsforhandlingsproces (Wenger, 2004, s. 66). Forhandlingen er opnåelse af enighed, og når man arbejder sammen i en gruppe, kan man som deltager opleve sit engagement som meningsfuldt, såfremt man kan bidrage med kompetente deltagerhandlinger (Wenger, 2004, s. 66). Deltagelse i FoU-projektet sammen med forskere/læreruddannere på læreruddannelsen kan derfor give mulighed for, at de studerende oplever arbejdet med at indsamle og analysere empiri fra formidlingen på Universitarium som meningsfuldt.

Den fælles virksomhed, som f.eks. FoU-arbejdet om Universitarium består i, er defineret i en kollektiv forhandlingsproces mellem deltagerne i praksisfællesskabet, hvor samtlige deltagere har mulighed for at forhandle virksomheden inden for de givne rammer (Wenger, 2004, s. 95). Nogle rammer kan være givet af forskere/læreruddannerne, som igen arbejder inden for de rammer, der er givet for FoU-projekter. Rammerne i FoU-projekter på UCN følger OECD's Frascati-manual (OECD, 2002). De studerendes erfaringer skal derfor indordnes for at opnå på forhånd definerede kompetencer i praksisfællesskabet. Ifølge Wenger (2004, s. 162) er det således kompetencen, der styrer erfaringen. De studerende skal f.eks. bruge deres pædagogiske og

didaktiske viden fra lærerstudiet, når de skal behandle empirien og formidle resultaterne, men inden for en bestemt genre i en på forhånd defineret artikelskabelon. For at de studerende kan være en del af praksisfællesskabet, skal deres erfaring således indordnes, så de opnår den definerede kompetence i praksisfællesskabet, at kunne analysere empirien og beskrive den, som det også forventes af en professionel lærer. Ifølge Wenger (2004, s. 163) kan erfaring også styre kompetencen. Når de studerende foreslår et fokus i projektet på baggrund af erfaringer fra arbejdet på Universitarium eller fra arbejdet med bachelorprojektet, kan det godtages af resten af gruppen, og hermed styrer erfaringerne kompetencen, hvilket er med til at give de studerende en oplevelse af kompetent deltagelse og et ligeværdigt forhold i gruppen mellem alle deltagere, studerende såvel som forskere/læreruddannere.

Ifølge Lindhart (2007, s. 275) er det, som nævnt i indledningen, ikke undervisningens indhold på læreruddannelsen, der har betydning for de lærerstuderendes udvikling af egen *praksis*, men i nogen grad læreruddannerens praksis på læreruddannelsen. Det kan bl.a. komme til udtryk ved, at man underviser, som man selv er blevet undervist på læreruddannelsen (Lindhart, 2007, s. 275; Hopmann, 1998). Normalt er det kun læreruddannerens undervisning og vejledning, der er synlig for de studerende. Samarbejdet i FoU-projektet synliggør netop en anden og væsentlig del af læreruddannerens og lærerens praksis; det er udvælgelsen og anvendelsen af pædagogisk og didaktisk viden som svar på tolkning af empiri. Denne synliggørelse sker helt konkret, når man i gruppen diskuterer læringsudbytte for eleverne i Universitarium, mulighederne for sammenhæng mellem Universitarium og den daglige

undervisning på skolen eller elevernes naturfaglige interesse.

KONKLUSION

Erfaringerne viser, at lærerstuderende på 3. og 4. årgang kan deltage i et samarbejde i et FoU-projekt og bidrage ligeværdigt i alle projektets faser. De studerende deltager bl.a. i indsamling og analyse af konkrete empiriske problemstillinger, og de oplever, at det er meningsfuldt. Praksisfællesskabet omkring FoU-arbejdet bidrager derfor til de studerendes kompetence til at kunne analysere empirien, som det også forventes af en professionel lærer. FoU-arbejdet synliggør desuden læreruddannerens udvælgelse og anvendelse af pædagogisk og didaktisk viden, så det ikke blot er noget, man som studerende foretager sig for at bestå en eksamen eller et bachelorprojekt, men som en central del af udvikling af undervisning hos den professionelle lærer.

Litteraturliste

- Arstorp, A.-T. (2012). *Læreruddannelsen før og nu: med et særligt blik på teknologi*. Danske Professionshøjskoler. Lokaliseret d. 19. december 2018 på: <https://www.ucviden.dk/ws/files/12109693/ATApdf.pdf>
- Danske Professionshøjskoler (u.å.). *Studieaktivitetsmodellen*. Lokaliseret d. 19. december 2018 på: <https://danskeprofessionshøjskoler.dk/2474-2/>
- Holm-Larsen, S. (2012). Milepæle i læreruddannelsen m.v. *Uddannelseshistorie*. Uddannelseshistorie.dk. Lokaliseret d. 19. december 2018 på: <http://www.uddannelseshistorie.dk/images/pdf/a-2012-signe-holm-larsen.pdf>
- Hopmann, S. (1998). Læreruddannelse i et internationalt perspektiv. *Unge Pædagoger*, (3), 1-16.
- Jessen, T.B.B., Reedt, M.S., Stork, N.S., Petersen, N.A.I., Elmose, S. & Schmidt, J.R. (2019). Universitariums anderledeshed styrker elevernes naturfaglige interesse. *UCN Perspektiv*, (5).
- Lindhart, L. (2007). *Hvor lærer en lærer at være lærer? Læring som deltagelse i vekslende handlesammenhænge*. København: Books on Demand.
- Lindhart, L. (2008). Hvor lærer en lærer at være lærer? *Unge Pædagoger*, (3), 41-45.
- OECD (2002). *Frascati Manual. Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development*. Lokaliseret d. 19. december 2018 på: http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/kilavuzlar/Frascati.pdf
- Rasch-Christensen, A. (2013). *Hvad vil det sige at studere?* Folkeskolen.dk. Lokaliseret d. 19. december 2018 på: <https://www.folkeskolen.dk/536278/hvad-vil-det-sige-at-studere>
- Stork, N.S. & Elmose, S. (2019). Universitarium og UCN. *UCN Perspektiv*, (5).
- UCN (u.å.). *Fakta om Professionshøjskolerens studieaktivitetsmodel*. Lokaliseret d. 30. november 2018 på: <https://www.ucn.dk/Files/Billeder/ucn/SAM/Fakta-om-Studieaktivitetsmodel.pdf>
- UCN (2012). *Studieordning*. Lokaliseret d. 11. december 2018 på: <https://www.ucn.dk/Files/Billeder/ucn/Uddannelser/L%C3%A6rer/Studieordning%202012.pdf>
- UCN (2018). *Strategisk rammekontrakt 2018-2021*. Lokaliseret d. 8. februar 2019 på: <https://www.ucn.dk/Files/Billeder/ucn/Om-UCN/Organisation/Strategisk-%20rammekontrakt-2018-%202021.pdf>
- Undervisningsministeriet (2009). *Den danske kvalifikationsramme for livslang læring*. Lokaliseret d. 16. december 2018 på: <http://bit.ly/2G0juYI>
- Wenger, E. (2004). *Praksisfællesskaber*. København: Hans Reitzels Forlag.